

Socialdepartementet
Ev. Adress
Postnummer Postort

Remissvar departementspromemoria - Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16)

Region Dalarna har getts möjlighet att inkomma med remissvar gällande departementspromemoria Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16) som är utsänd av Socialdepartementet. Nedan redogörs för Region Dalarnas generella ställningstagande till förslaget samt mer specifikt gällande vissa delar av förslagen.

Generella synpunkter

Region Dalarna står bakom förslaget gällande fritidskort.

Regeringens förslag till införande av ett fritidskort kan främst ses som ett ekonomiskt bidrag av kompensatorisk karaktär och med betydande administration och kontroll. Till skillnad från generella bidrag konkurrerar det inte med annat utan går direkt till barn och ungas deltagande i fritidsaktiviteter. Enligt nuvarande förslag krävs omfattande administration för vårdnadshavare vid ansökan om att få tillgång till kortet samt att få möjlighet att använda det. Detta kan innebära en hög tröskel för användande vilket leder till risk att många avstår eftersom de inte känner till möjligheten att söka, eller inte klarar av att använda systemen. Likaså beskrivs administrationen för kortet att uppgå till cirka 250 miljoner kronor per år. Det är en mycket hög kostnad i förhållande till det belopp som betalas ut. Även om intentionen är vällovlig finns andra sätt att stötta fritidsaktiviteter i lokalsamhället som inte innebär att lika mycket försvinner i administration. Samtidigt anses det offentliga, både staten, regioner och kommuner, kunna tjäna ekonomiskt på förslaget eftersom det innebär förebyggande insatser som sker tidigt i livet.

Beroende på utformningen kan fritidskortet i värsta fall, trots ansatsen till differentiering, förstärka de skillnader i hälsa som finns. I bästa fall kan det stimulera till samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhälle, öka

delaktighet, minska segregering och bli ett värdefullt verktyg i arbetet för god och jämlik hälsa.

De senaste decenniernas ökade stillasittande samt ökning av övervikt och fetma kan förklaras av sociala, ekonomiska och samhällseliga faktorer som i de allra flesta fall är påverkbara och som rör samhällets alla delar. Skillnader i livsvillkor, handlingsutrymme, normer och identitet skapar skillnader både i hälsa och i närvaro av hälsofrämjande processer. Införandet av fritidskortet behöver ta hänsyn till dessa skillnader och integreras i ett arbete för god och jämlik hälsa som är kunskapsbaserat och som bedrivs långsiktigt och brett i hela samhället.

Region Dalarna anser att fritidskortet kan underlätta den ekonomiska situationen för barnfamiljer i Dalarna, särskilt för de cirka 4 500 familjer i länet som erhåller bostadsbidrag, samt möjliggöra för fler barn och unga att delta i fritidsaktiviteter – oavsett familjeekonomi. Socialt kan det innebära nya relationer, gemenskap och sammanhållning, samt en positiv samvaro med andra där förebilder finns och där barnen kan utveckla självkänsla, självförtroende och en känsla av meningsfullhet. Allt detta förebygger ensamhet samt psykisk ohälsa såsom depressioner, stress och ångest – som utgör stora samhällsproblem. Om fler barn och unga även deltar i fysiska aktiviteter, vilket är troligt, kan det även ge andra hälsofördelar såsom förbättrad hjärt-kärlhälsa, kondition och kognitiv funktion. Förslaget bedöms därmed påverka folkhälsan positivt i Dalarna, och det kan bli ett värdefullt verktyg i arbetet för god och jämlik hälsa.

Ett ökat deltagande kan även få andra positiva samhällseffekter såsom att förbättra integrationen samt bidra till en stark demokrati och ett aktivt samhällsliv. Civilsamhället har en avgörande roll för att långsiktigt säkra demokratin, lära ut de demokratiska spelreglerna och hålla det demokratiska samtalet levande. Denna roll kan stärkas genom fritidskortet.

Civilsamhällets insatser för våra barn och unga är även på andra områden ovärderliga, och deras verksamheter bygger ofta på ideella krafter. Flera av Dalarnas föreningar kämpar dock med ett minskande deltagarantal, ekonomiska svårigheter och brist på ledare. Ett fritidskort kan här bidra till ett ökat deltagarantal och därmed stärka civilsamhällets föreningar. Det handlar ytterst om regional utveckling i Dalarna.

Förutom skillnader enligt ovan bör också skillnader mellan stad och land beaktas i utformningen av fritidskortet. Dalarna är, liksom många andra län i Sverige, ett glesbygdslän med stora geografiska skillnader gällande förutsättningar för barn och ungas fritidsaktiviteter. Vi är också ett län med stora geografiska avstånd vilket också påverkar barn och ungas förutsättningar till fritidsaktiviteter.

Region Dalarna anser därför att det bör läggas särskild vikt på omfattande informations- och kommunikationsinsatser som så långt det går säkerställer att fritidskortet kommer till användning hos de grupper som har störst behov

av det ekonomiska bidrag som fritidskortet innebär. Det handlar om insatser som riktas såväl till vårdnadshavare, kommuner, civilsamhälle och allmänhet.

Till Folkhälsomyndighetens uppdrag kring kommunikationsinsatser och uppföljning bör det även läggas kunskapshöjande insatser, inklusive spridning av erfarenheter, kring hur fritidskortet kan integreras i ett bredare arbete för god och jämlik hälsa utifrån den nationella folkhälsopolitikens målområden.

Region Dalarna önskar därtill se en barnrättslig utredning och dess slutsatser av förslagen. Promemorian beskriver konsekvenser för en mängd aktörer, sektorer och områden, så som jämställdheten, men konsekvenser för olika barn saknas.

Specifika synpunkter

3.4 Fritidskortet kan användas för betalning av vissa avgifter för ledarledda fritidsaktiviteter som tillhandahålls av en godkänd utförare

Region Dalarna står bakom bredden av aktiviteter som fritidskortet kan finansiera då fritidsaktiviteter gällande både idrott, friluftsliv samt kultur och kreativt skapande innefattas. Kortet omfattar både aktivitetsavgifter samt hyra av utrustning, men inte köp av utrustning. Detta kan bli problematiskt då det i alla kommuner inte finns möjlighet till hyra av utrustning vilket föranleder att även inköp av utrustning bör ingå i kortets finansieringsmöjligheter. Även eventuella kopplingar till kommuners "Fritidsbank" eller motsvarande bör beskrivas då det i många kommuner redan idag finns möjlighet att låna utrustning för idrottsutövande.

Region Dalarna anser att det i en löpande utvärdering gällande fritidskort ska säkerställas att det ej förekommer onödig exkludering av viktiga utövare på grund av kraven på utövare.

3.10 Folkhälsomyndigheten ansvarar för kommunikation och uppföljning och utvärdering av fritidskortet

Att utvärdera hälsoeffekterna gällande barn och ungas användning av fritidskortet är särskilt viktigt men också utmanande utifrån nuvarande förslag. Hälsoeffekter kan bero på en mängd olika faktorer som kanske indirekt kan kopplas till införande av fritidskort, men sannolikt är de direkta kopplingarna svåra att identifiera.

6.1 E-hälsomyndigheten bör arbeta med att säkerställa korrekta utbetalningar

Förslaget bör om möjligt säkerställa att föreningar inte tillåts höja medlems- eller andra aktivitetsavgifter motsvarande fritidskortets bidragsbelopp.

12. Konsekvenser

I förslaget saknas analys av vilka faktorer som hindrar barn och unga från deltagande i fritidsaktiviteter. Det hade varit av intresse för att tydligare kunna se eventuellt samband mellan bidragsgivande och ökat deltagande i fritidsaktiviteter. Även tidigare försök påvisar tveksam evidens till andra länders och kommuners tidigare initiativ. Island lyfts fram som ett framgångsrikt exempel, där fler utgifter kopplade till fritidsaktiviteten har inbegripits i bidraget.

Ytterligare samverkan och dialog med kommuner och regioner förordas för att hitta samarbetsformer gällande de regionala och lokala förutsättningarna.

2024-09-16

§131 Remiss från Socialdepartementet - Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (S2024:16).

Diarienummer RS2024/1442

Regionstyrelsens beslut

1. Majoritetens förslag till remissvar avseende Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16) utgör Region Dalarnas yttrande till Socialdepartementet.

Sammanfattning av ärendet

Region Dalarna har getts möjlighet att inkomma med remissvar gällande departementspromemoria Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16) som är utsänd av Socialdepartementet. Fritidskortet beskrivs som en permanent satsning som ska främja barn och ungas förutsättningar att delta i fritidsaktiviteter som bidrar till en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra. Fritidskortet riktas till barn 8-16 år och ska kunna användas för betalning av vissa avgifter för vissa ledarledda fritidsaktiviteter som tillhandahålls av en godkänd utförare samt hyra av utrustning. Förslaget innefattar dels ett allmänt fritidskort om 500 kr per barn och år samt ett särskilt fritidskort om 2000 kr per barn och år som riktas till barn och unga i socioekonomiskt utsatta hushåll som mottagit bostadsbidrag.

Region Dalarna står bakom förslaget gällande fritidskort under förutsättning att utformningen av kortet breddas för att nå de grupper i samhället där insatsen skulle ha störst effekt och där fler faktorer för hälsa innefattas.

I ärendet redovisas följande dokument:

1. Beslut regionstyrelsens arbetsutskott 2024-09-02 § 106
2. Majoritetens förslag till remissvar från arbetsutskottet 2024-09-02
3. Tjänsteutlåtande daterat 2024-08-05
4. Region Dalarnas remissvar till regionstyrelsens arbetsutskott 2024-09-02
5. Remiss – Ett ritidskort för barn och unga - en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra. Ds 2024:16
6. Remissmissiv daterat 2024-07-04 Socialdepartementet

Skickas till

Hållbarhetschef

Socialdepartementet